

Список використаних джерел

1. Рябих В. Саміт НАТО у Варшаві: підсумки й уроки // Riabykh V. Samit NATO u Varshavi: pidsumki y uroki [Електронний ресурс] / Укрінформ. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2049186-samit-nato-u-varshavi-pidsumki-j-uroki.html (12.07.2016). – Назва з екрану.
2. Warsaw Summit Communiqué issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw 8 – 9 July 2016 [Electronic resource] / Official website of North Atlantic Treaty Organization. – Regime to access: http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm (09.07.2016). – Title from screen.
3. Joint declaration by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization [Electronic resource] / Official website of North Atlantic Treaty Organization. – Regime to access: http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm (08.07.2016). – Title from screen.
4. NATO summit marks start of closer cooperation with EU [Electronic resource] / Daily News. – Regime to access: <http://www.hurriyetdailynews.com/nato-summit-marks-start-of-closer-cooperation-with-eu-.aspx?pageID=517&nID=101374&NewsCatID=510> (08.07.2016). – Title from screen.
5. NATO Summit Warsaw 2016: can NATO rescue Europe? [Electronic resource] / Newsletter for the European Union. – Regime to access: <http://www.newslettereuropean.eu/nato-summit-warsaw-2016-can-nato-rescue-europe/> (12.07.2016). – Title from screen.
6. Gladkih M. Some Expectations from the Warsaw Summit 2016 [Electronic resource] / BlogActiv.eu. – Regime to access: <https://euologs.blogactiv.eu/2016/07/08/some-expectations-of-the-warsaw-summit-2016/> (08.07.2016). – Title from screen.
7. The 2016 NATO Summit: What will be on the agenda in Warsaw? [Electronic resource] / Stockholm International Peace Research Institute. – Regime to access: <https://www.sipri.org/commentary/topical-backgrounder/2016/2016-nato-summit-what-will-be-agenda-warsaw> (15.06.2016). – Title from screen.
8. Nab M. Don't Mess With Us [Electronic resource] / Zeit Online. – Regime to access: <http://www.zeit.de/politik/ausland/2016-07/nato-summit-warsaw-russia-nuclear-technology#1top-of-overscroll> (08.07.2016). – Title from screen.
9. Lough J. NATO Summit Shows Moscow a Reinvigorated Alliance [Electronic resource] / Chatham House, the Royal Institute of International Affairs. – Regime to access: <https://www.chathamhouse.org/expert/comment/nato-summit-shows-moscow-reinvigorated-alliance> (11.06.2016). – Title from screen.
10. The NATO Summit's overlooked success [Electronic resource] / #Poland. – Regime to access: <http://www.poland.pl/politics/foreign-affairs/nato-summits-overlooked-success/>. – Title from screen.
11. Joint press point with NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of Poland, Andrzej Duda – Secretary General's remarks and Q&A [Electronic resource] / Official website of North Atlantic Treaty Organization. – Regime to access: http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_133228.htm (07.07.2016). – Title from screen.
12. Mogherini to take forward implementation of first ever EU – NATO declaration to step up cooperation [Electronic resource] / Delegation of the European Union on Turkey. – Regime to access: <http://avrupa.info.tr/resource-centre/news-archiv/news-single-view/article/mogherini-to-take-forward-implementation-of-first-ever-eu-nato-declaration-to-step-up-cooperation.html> (08.07.2016). – Title from screen.

Vonsovykh O. S., PhD in Political Science, associate professor of international relations department of Private Joint Stock Company «Higher educational institution «Kyiv Academy for the Humanities» (Ukraine, Kyiv), sefinrof@ipnet.ua

Warsaw summit of NATO – 2016: new approaches to ensure European security

The purpose of this article is to analyze and define new approaches regarding the European security based on the results of the NATO Summit in Warsaw in 2016. During writing, the author used the following methods: analysis, synthesis, comparison, induction, deduction. The main obtained conclusions are as follows: approaches of the EU and NATO are an important strategic component of the future European security process. Actual is the implementation of new approaches to countering aggressive actions from the Russian Federation, as well as its ambitions concerning the resumption of the nuclear factor in foreign policy. Important for our country is the general approach concerning the support of Ukraine in the struggle against Russian aggression. Combining national and Euro-Atlantic approaches in the future may positively affect the settlement of the situation in the east. Subject to successful implementation of common approaches, the system of European security can not only adequately and timely respond to external and internal dangers, but also become more capable in terms of execution of new functions and tasks.

Keywords: approaches, European security, European Union, NATO, cooperation, challenges, threats.

Вонсович А. С., кандидат политических наук, доцент кафедры международных отношений, ЧАО «Украинско-Польское высшее учебное заведение «Центральное-Европейский университет» (Украина, Киев), sefinrof@ipnet.ua

Варшавский саммит НАТО – 2016: новые подходы по обеспечению европейской безопасности

Целью данной статьи является анализ и определение новых подходов касательно обеспечения европейской безопасности по результатам саммита НАТО в Варшаве 2016 г. Во время написания статьи, автором были использованы следующие методы: анализ, синтез, сравнение, индукция, дедукция. Основные полученные выводы состоят в следующем: подходы ЕС и НАТО являются важным стратегическим компонентом процесса дальнейшего обеспечения европейской безопасности. Актуальным является внедрение новых подходов в отношении противодействия агрессивным действиям со стороны Российской Федерации, а также ее амбициям касательно возобновления ядерного фактора во внешней политике. Важным для нашего государства является общий подход касательно поддержки Украины в борьбе против российской агрессии. Объединение национального и евроатлантического подходов в перспективе может позитивным образом сказаться на урегулировании ситуации на востоке. При условии успешного воплощения в жизнь общих подходов, система европейской безопасности сможет не только адекватно и своевременно реагировать на внешние и внутренние опасности, но и станет более способной в плане исполнения новых функций и заданий.

Ключевые слова: подходы, европейская безопасность, Европейский Союз, НАТО, сотрудничество, вызовы, угрозы.

УДК 327:304.4(4-672)ЄС

Граціотова В. І.,
аспірантка кафедри історії та світової політики,
Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова
(Україна, Одеса),
vitifg@rambler.ru

ПОЛІТИЧНА ПРАКТИКА МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ У НІМЕЧЧИНІ

Політична теорія зафіксувала важливу особливість соціального розвитку сучасного світу: в ньому все більше число держав формує полікультурне суспільство. Полікультурне суспільство – це такий тип суспільства, де взаємодіють між собою різні етнічні групи, які сповінують різні культурні установки і морально-етичні цінності.

Не дивлячись на тривалу традицію *jus sanguinis*, відповідно до якої люди, які не є етнічними німцями, не можуть бути повноцінними громадянами, Німеччина, як і багато інших країн, стала полікультурною. У даній статті проводиться історичний аналіз взаємовідносин між державою Німеччина, його корінним населенням і приїждженими представниками інших культур, починаючи з кінця XIX століття до сучасного періоду. Ставиться мета прояснити кризову ситуацію з іммігрантами, а також неприйняття мультикультуралізму як соціального механізму і політики, здатної створити цілізовані і гармонійні відносини різних етнокультурних груп в рамках єдиного суспільства.

Ключові слова: мультикультуралізм, політична практика мультикультуралізму, інтеграція, полікультурне суспільство, Німеччина, історія імміграції у Німеччині.

У зв'язку з тим, що історично склалося так, що Німеччина не вважала себе приймаючою країною, як у XIX столітті, коли почала запрошувати перших гастарбайтерів так і дотепер, програма по довготривалій або постійній інтеграції іммігрантів була не потрібна. В Німеччині рівень і спосіб життя у місцевих та приїжджених істотно відрізнявся, політичної взаємодії практично не було, також не спостерігалось культурної взаємодії між іммігрантами та місцевими.

Окремі заходи «в дусі мультикультуралізму» (припинення практики обов'язкового вислання гастарбайтерів щороку на декілька місяців з тим, щоб позбавити їх можливості претендувати на постійний вид на проживання, дозвіл на відновлення сімей, поширення дитячої допомоги на сім'ї іммігрантів) приймалися розрізнено в спробі залишити в економіці вже навчену робочу силу, скоротивши цим витрати на залучення і навчання нових гастарбайтерів. Таким чином, послідовної політики ефективного мультикультуралізму в Німеччині не проводилося.

Консервативний підхід влади Німеччини щодо приїжджених – не європейців ще з XIX століття вимагав у бажаючих залишитися в країні прагнення бути корисними працівниками. Тоді гастарбайтери не могли сподіватися на сприяння влади і розраховували виключно на свої можливості.

До 1885 р. Німеччина була скоріше країною емігрантів, ніж іммігрантів і відрізнялася досить ліберальною емігрантською політикою. Це пояснюється тим, що Німеччина відставала в індустріальному розвитку від

багатьох країн, наприклад, Британії, тому до середини XIX століття в Німеччині спостерігався надлишок робочої сили. У 1880-х роках німецька економіка стала індустріалізуватися, що призупинило темпи еміграції. Гастарбайтерами в цей період були поляки, які використовувались на сільських роботах німецькими землевласниками. Слов'янські сільські працівники вважалися в культурному і моральному відношенні слабо розвинутими, їх інтеграція в німецьке суспільство не була метою влади. Німеччина являла собою тоді класичний приклад застосування права крові (принципу *jus sanguinis*), відповідно до якого право на громадянство (тобто приналежність до країни) можуть мати тільки ті, хто народився від батьків-громадян з німецькою етнічною приналежністю.

«Гастарбайтерами» вважалися працівники, які приїхали на обмежений термін, саме тому питання про отримання ними громадянства не піднімалося. Для того, щоб позбавити гастарбайтерів права звернутися за постійним дозволом на проживання, існував закон, який змушував їх виїжджати за межі Німеччини щороку з 15 листопада по 1 квітня. Спочатку приїжджим заборонялося змінювати рід діяльності з сільсько-господарських робіт на заводські (на заводах робочі місця зберігалися для німців). Поступово, однак, від цього принципу довелося відмовитися через зростаючу потребу німецької економіки в людях, але зовсім не завдяки бажанню розширити права іммігрантів [5, с. 167]. Перевозити свої сім'ї в Німеччину гастарбайтери не могли. Вони не могли займати ніяких керівних позицій – в 1899 році був прийнятий закон, згідно з яким керівні посади могли займати ті, хто має високий рівень володіння німецькою мовою.

Таким чином, в кінці XIX – початку XX століття, Німеччині потрібні були іммігранти, однак прийняти їх як складову частину нації німці були не готові і ніяких дискусій про можливість інтеграції не проводилося [5, с. 167].

На період початку Першої світової війни в Німеччині перебувало 1 млн. 250 тис. гастарбайтерів [5, с. 168]. Під час війни почався відтік іммігрантів, але німці заборонили їм виїзд і змусили залишитися для роботи в Німеччині. Незважаючи на нагальну економічну необхідність в іммігрантах, антиіммігрантські настрої були присутні в німецькому суспільстві в період Веймарської республіки. Приміром, навіть Соціал-демократична партія Німеччини, що прагнула до робочої інтернаціональної солідарності, вважала за краще все ж підтримувати привілеї німців перед гастарбайтерами щодо розподілу робочих місць.

Прихід до влади нацистів, які проголошували, що арійська раса повинна була завоювати світ і взяти під свій контроль долю усіх неарійських народів, виключала появу будь-яких зрушень в бік інтеграції іммігрантів. Уже в 1938 р. нацистський уряд випустив «Декрет про чужинців», відповідно до якого іноземним робітникам заборонялося виїжджати з країни, а також передбачалося пересуватися всередині неї тільки під поліцейським контролем [8, с. 154]. Крім того, як свідчить британський соціолог Е. Моравська, німці насильно пригнали ще 9 мільйонів працівників зі Східної Європи в зв'язку з промисловими потребами [12, с. 1069].

Після Другої світової війни ФРН, на відміну від НДР стала активно розвиватися. Через низьку народжуваність і швидке економічне зростання з'явилася гостра потреба в робочій силі. Зі Східної Пруссії у Західну Німеччину прибуло 7,8 млн. переселенців, у НДР – 2,9 млн. [1, с. 58]. Незважаючи на це, у 1949 р. був прийнятий закон, відповідно до якого Німеччина повинна була залишитися моноетнічною, неіммігрантською країною. Ситуацію дещо виправили німці-іммігранти, які приїхали в ФРН з НДР. Загалом у перше десятиліття після війни в'їхало 11 млн.

іммігрантів цієї категорії [12, с. 1069]. Однак цього було недостатньо, у зв'язку з високими темпами розвитку економіки існував попит на низько кваліфікованих робітників.

Для того, щоб уникнути конкуренції між місцевими жителями і гастарбайтерами, була впроваджена система дозволів на роботу. Незважаючи на гостру необхідність у працівниках, німці офіційно не надавали гастарбайтерам право на постійне проживання.

До 1960-х рр. турецька громада стала найбільшою серед іммігрантських громад Німеччини. І це незважаючи на те, що привілеї на отримання робочої візи були у громадян європейських країн. Європейцям надавалися ті ж права, що і працівникам німецького походження на відміну від приїжджих неєвропейського походження. Принцип належності по праву крові (*jus sanguinis*) продовжував доминувати.

Все ж таки, у період з 1960 по 1970 рр. іммігранти отримали деякі соціальні блага в німецькому суспільстві. Хоча вони все ще не мали права на громадянство, проте отримали гарантії основних прав людини. Їм дозволяли відкривати приватні школи, право звертатися з петиціями до уряду, мати доступ до субсидій на оренду житла, на допомогу з причини безробіття та дитячу допомогу. Їм відмовляли в можливості організувати свої політичні партії, однак вони могли вступати в існуючі (при цьому голосувати або обиратися вони не могли) [10, с. 5–6].

У зв'язку з нафтовим ембарго 1970-го року, різким здорошанням нафти та електроенергії, рівень безробіття піднявся, що спричинило за собою зміни на німецькому ринку праці та в цілому в питанні співіснування місцевого населення і приїжджих в Німеччині. Загалом спостерігалось значне зменшення притоку іноземної робочої сили. Якщо у 1973 р. у Західну Німеччину приїхало 870 тис. мігрантів, то у 1975 р. їх число зменшилося до 370 тис. [1, с. 58]. Але саме тоді практику індивідуальних віз для роботи було припинено, у зв'язку з ліберальними принципами і необхідністю дотримуватися умов іноземних договорів, німецька влада не могла висилати іммігрантів на батьківщину насильно. Їх кількість в 1970-ті роки навіть збільшилася за рахунок введенням права на возз'єднання сімей. У разі турецької діаспори, возз'єднання сімей між 1974 р. і 1980 р. мало наслідком зростання кількості дітей молодше 16 років в діаспорі майже на 130%. Один цей приріст дорівнював 40% іммігрантського населення Німеччини [3, с. 280].

На 1973 р. кількість іммігрантів в країні досягла 2 млн. 600 тис. чоловік, а у 1982 р. – 4 млн. 600 тис. чоловік. Причому, середня тривалість перебування гастарбайтера в країні збільшилася з 8 до 10 років. Незважаючи на це, офіційна позиція уряду залишалася незмінною: «ФРН не є країною іммігрантів і гастарбайтерів – вони тимчасове явище» [9, с. 239].

В окремих питаннях владі все ж довелося прийняти той факт, що деякі іммігранти знаходяться в Німеччині тривалий час. Кожна земля в ФРН зіткнулася з необхідністю визначити, як буде виглядати система шкільної освіти для дітей іммігрантів. В консервативно-антиіммігрантських землях, таких, як Баварія, місцева влада запропонувала сегреговану систему. Діти іммігрантів повинні були вчитися окремо і з поглибленим вивченням рідної мови. Баварський уряд сподівався таким чином перешкоджати тому, щоб вони залишилися в Німеччині назавсім. У Берліні ж навпаки запропоновано було розмішувати дітей іммігрантів у змішаних класах і навчати школярів тільки німецькою мовою. У НДР також були свої іммігранти – вихідці з країн радянського впливу. В основному це були представники Мозамбіку, Куби, Анголи, В'єтнаму. Передбачалося, що НДР отримує робітників, а дружні країни потім – навчених фахівців [9, с. 239]. Як і у

випадку з ФРН, спочатку в НДР запрошували лише за індивідуальними робочими візами, а членів сімей не допускали. Проблема гастарбайтерів у НДР на відміну від гастарбайтерів у ФРН полягала в тому, що марки НДР не мали конвертації, посилати ж додому промислові товари дозволялося лише в обмеженій кількості [6, с. 28]. Але ж посилати додому гроші було основною метою гастарбайтерів. Так, наприклад, в 1980–ті роки турецькі робітники відправляли своїм сім'ям з ФРН від 1,5 до 2 мільярдів доларів на рік [4, с. 105].

На початку 90–х рр. ХХ ст. в Німеччині пройшла серія іммігрантських погромів. Виходячи з результатів опитування громадської думки, проведеного в 1992 році, 78% німців вважали, що імміграція – найбільша проблема Німеччини (проти 20%, які вважали, що це – об'єднання з НДР). У 2000 р. в Німеччині було скоєно близько 14 000 правопорушень на ґрунті етнічної/расової неприязні [4, с. 105]. Багато німців продовжували вважати, що іммігранти живуть за рахунок німецького населення. Особливо ця думка була поширена на території колишньої НДР. Незважаючи на це, 78% опитаних вважало, що уряд зробив недостатньо, щоб впоратися з правим екстремізмом [4, с. 105].

7 травня 1999 р. німецький парламент, очолюваний коаліцією соціал–демократів з Партією зелених, проголосував за приведення німецького закону про громадянство у більшу відповідність з практикою ЄС. Вперше Герхард Шредер публічно заявив, що «імміграція незворотна» [7, с. 135]. За законом 1999 р. діти іммігрантів, народжені в Німеччині, автоматично отримують громадянство, до 23 років мають право на подвійне громадянство, проте в 23 роки вони повинні обрати одне з них. Мінімум проживання, що дає право на отримання громадянства, був знижений з 15–ти до 8–ми років. На момент прийняття цього закону в Німеччині проживали на постійній основі 7 300 000 іноземців [4, с. 111]. Але все ж про інтеграцію іммігрантів не йшлося. Спроби вбудувати об'ємні іншокультурні меншини в життя німецького суспільства локальною владою і соціальними організаціями, мали на меті тимчасову, а не постійну інтеграцію.

До початку ХХІ століття турки склали найбільшу етнічну меншину у Німеччині – 2.5% (етнічні німці складають 94.1%). До того ж турки були дуже активні в місцевих радах іноземців – організаціях, які акумулюють колективну політичну волю іммігрантів. При тому, сегрегація і не взаємодія з місцевим населенням відбувалася природним чином. Наприклад, існує значний економічний анклав: якщо турецькими таксі і турецькими їдальнями не гребують ніхто, то турецькі банки, турецькі туристичні агентства, експортно–імпорتنі фірми і т.д. існують тільки для самих турків [9, с. 241].

Незважаючи на свою економічну активність, представники найбільшої діаспори Німеччини – турецької страждали від безробіття, займали найменш привабливі посади і селилися в гірших, ніж середні по країні, умовах. У Німеччині з'явилися свого роду турецькі етнічні гетто, такі як відомий берлінський район Кройцберг. В останньому, правда, донедавна до турків–іммігрантів стали підселятися ліберально налаштовані представники німецької богеми і інтелектуали–мультикультуралісти [2, с. 171].

Після подій терористичного акту 11 вересня 2001 р. у США, в європейському суспільстві зросла стурбованість загрозою внутрішнього тероризму та відмічалися антиісламські настрої як і в цілому у західному світі. З огляду на це, правляча тоді в Німеччині червоно–зелена коаліція спробувала сформулювати своє бачення проблеми існування не інтегрованої іншокультурної іммігрантської громади. Рішення цієї проблеми пропонувалося здійснити під гаслом «керівництва німецької культури» [1, с. 68]. Зауважимо, що це рішення просто формалізувало підхід до вирішення проблеми неінтегрованості, який домінував

у Німеччині завжди. Сенс підходу зводився до фактичної відмови культурним меншинам в можливості впливати на визначення загального блага і на межі своїх прав, зокрема.

У 2010 році, лідер ХДС/ХСС Хорст Зеєхофер заявив на зустрічі з молодими членами партії: «Ми, ХДС/ХСС, виступаємо за німецьку керівну культуру і мульти–культу! Мульти–культу наказав довго жити!» [15] і висунув так званий «план семи пунктів», положення якого можна звести до п'яти пунктів: 1. Німеччина не є прийнятною країною. 2. Інтеграція означає життя на основі спільних цінностей, що пропонуються Конституцією і «нашою німецькою керівною культурою, яка визначається християнством, гуманізмом і просвітництвом». 3. Виключень з норм єдиного міграційного законодавства бути не повинно. 4. Запрошуючи у країну висококваліфікованих фахівців, слід перевіряти, чи здатні вони до інтеграції і наскільки добре володіють німецькою. 5. Тих мігрантів, хто відмовляється інтегруватися, слід штрафувати, припиняти їм виплату допомоги, а по можливості і видворяти [9, с. 240].

У ХДС дещо скептично поставилися до цього плану лідера дружньої партії, вважаючи його занадто право–консервативним. Проте загальну політичну тенденцію в Німеччині щодо імміграційної політики та інтеграції, план Зеєхофера передає вірно. Це підтвердило гучну заяву Ангели Меркель в жовтні 2010 р. про абсолютний крах мульти–культу [14]. Але використання цього висновку не означає невдачу в застосуванні мультикультурного підходу в політиці, а лише зафіксовану даність існування багатоскладового (поліетнічного) суспільства в Німеччині [11, с. 295].

У 2015 році до Німеччини прибула рекордна кількість мігрантів з південно–західної Азії. Найбільша кількість людей прибула з Сирії (близько 100 тис. заяв на отримання статусу біженця), Албанії (приблизно 49 тис. заяв), Іраку (32 тис. заяв) [1, с. 58]. Офіційно було зареєстровано близько 1,2 млн. претендентів на притулок в ФРН. При цьому, число правопорушень, пов'язаних з притулками для біженців, зросло майже в 5 разів у порівнянні з попередніми роками. Федеральне відомство з кримінальних справ нарахувало 924 атаки на притулки, 825 з них на рахунок праворадикалів. Крім того, німецькі правоохоронні органи нарахували 76 підпалів і 11 спроб підпалу притулків [13].

Саме в результаті фактичної відсутності послідовної та виваженої політики інтеграції іммігрантів, відповідної законодавчої бази, Німеччина зіткнулася з сьогодишньою проблемою: на території однієї держави паралельно співіснує кілька суспільств. Ці «паралельні суспільства» практично не мають каналів взаємодії один з одним, а держава не має бачення того, як регулювати взаємовідносини між ними [2, с. 173].

З огляду на те, що Німеччина до початку 2000 рр. відмовлялася називати себе державою, що приймає іммігрантів та не регулювала відносини іммігрантів та місцевих жителів, на сьогоднішній день є всі підстави вважати, що спроба «взяти ситуацію під контроль» буде відбуватися все під тим же гаслом «керівництва німецької культури». Попри те, що політика мультикультуралізму є саме тим, чого завжди бракувало Німеччині – послідовною та виваженою державною політикою по цілеспрямованій інтеграції іншокультурних спільнот в життя суспільства (як в культурному, так і в економічному і в політичному плані) – найближчим часом використовувати цей рецепт німці навряд чи зберуться.

У Німеччині окремі мультикультурні ініціативи наштовхуються на тривалу традицію *ius sanguinis*, згідно з якою люди, які не є етнічними німцями не можуть бути і повноцінними громадянами. Занадто радикальною для країни з таким типом державної ідентичності є ідея поділитися з представниками інших культур можливість визначати політичне, економічне, соціальне і культурне

майбутнє всіх сьогоднішніх суспільств, що складають політично єдину державу.

Скоріше за все, той факт, що мультикультуралізм у Німеччині існував майже виключно в політичній риторичі, а реалізовані на практиці ініціативи були одиничними і безсистемними, свідчить про те, що в реальності в Німеччині не було мети повноцінно інтегрувати всі свої культурні групи.

На сьогоднішній момент Німеччина має першу економіку Європи, є четвертою країною у світі, з розвиненим гуманізмом по відношенню до інших народів та релігій [2, с. 173]. Тому Німеччина стала для менш розвинених держав символом комфортного життя, стабільної системи соціальних пілг для біженців, особливо для громадян країн, що зараз перебувають у стані війни. Німеччина стала жаданим притулком, але це не означає, що ці біженці прагнуть інтеграції до німецького суспільства з його культурними, правовими та соціальними уявленнями. Цим пояснюється прагнення мігрантів з різкими цивілізаційними відмінностями від німецького населення, зокрема, біженців мусульманського віросповідання, до закритого існування всередині німецького суспільства. Це може призвести до проблеми існування не просто суспільства в суспільстві, а війовничє налаштованої армії іншої країни, всередині німецького суспільства. В той же час, німецькі політики з мігрантським корінням вже займають важливі посади у владних структурах та політичних партіях [1, с. 58]. Це також створює певне занепокоєння через можливість швидкої зміни національної ідентичності та ширше, ціннісно-сміслового поля німецької культури в обхід інтеграційних процесів.

Саме інтеграція іммігрантів, їх рівні з місцевим населенням права та обов'язки є, на нашу думку, головною метою мультикультуралізму. Можемо зробити висновок, що в Німеччині не було законодавчого досвіду застосування мультикультурного підходу. Таким чином, мультикультуралізм як методологія і політика не є причиною негативного досвіду вирішення проблеми полікультурності в Німеччині.

Список використаних джерел

1. Васильев В. Миграция как благо и обуза для Германии // *Международная жизнь*. – 2016. – №3. – С.58–70.
2. Русских Л. В. Мультикультуралізм: інтеграція или раскол? // *Вестник ЮУрГУ. Серия «Социально-гуманитарные науки»: Философия и социология*. – 2013. – Т.13. – №1. – С.173–175.
3. Abadan-Unat N. Turkish Migration to Europe // *The Cambridge Survey of World Migration / Cohen R. (ed.)*. – Cambridge University Press, 1995. – P.279–284.
4. Castels S., Miller M. *The Age of Migration International Population Movements in the Modern World* (4th edition). – Basingstoke, 2009. – 401 p.
5. Esser H., Korte H. 1985. *Federal Republic of Germany // European Immigration Policy / Hammar T. (ed.)*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1985. – P.165–205.
6. Heiling G. et al. *Germany's Population: Turbulent Past, Uncertain Future // Population Bulletin*. – 1990. – №45 (4). – P.28–29.
7. Hildyard N. *Migrant Labor in the Global Economy // The Economist*. – 1996. – №26 (July/Aug.). – P.133–144.
8. Homze E. *Foreign Labour in Nazi Germany*. – Princeton, NJ: Princeton University Press, 1967. – 368 p.
9. Katzenstein P. *Policy and politics in West Germany: The growth of the Semisovereign State / P. Katzenstein*. – Philadelphia: Temple University Press, 1987. – P.239–240.
10. Klusmayer D. *Four Dimensions of Membership in Germany // SAIS Review*. – 2000. – №20 (1). – P.1–21.
11. Luft S. *Staat und Migration. Zur Steuerbarkeit von Zuwanderung und Integration*. – Frankfurt a.M., 2009. – 370 p.
12. Morawska E. *Intended and Unintended Consequences of Forced Migrations: A Neglected Aspect of East Europe's Twentieth Century History // International Migration Review*. – 2000. – №34 (4). – P.1049–1087.
13. Германия – «земля обетованная» для беженцев? [http // www. dw.com](http://www.dw.com)
14. Merkel A. *An die Muslime und Türken Multi Kulti ist Tot* [http:// www.youtube.com/watch?v=Xuq0Bnw1DzQ](http://www.youtube.com/watch?v=Xuq0Bnw1DzQ)

15. Kanzlerin Merkel erlaert Multikulti für gescheitert. Die Welt, 2010. (16.10) Die Welt Internrt Seite: [http // www.welt.de/politik/deutschland/article10337575/Kanzlerin-Merkel-erlaert-Multikulti-für-gescheitert.html](http://www.welt.de/politik/deutschland/article10337575/Kanzlerin-Merkel-erlaert-Multikulti-für-gescheitert.html).

References

1. Vasil'ev V. *Migracija kak blago i obuza dlja Germanii // Mezhdunarodnaja zhizn'*. – 2016. – №3. – S.58–70.
2. Russkikh L. V. *Mul'tikul'turalizm: integracija ili raskol? // Vestnik JuUrGU. Serija «Social'no-gumanitarnye nauki»: Filosofija i sociologija*. – 2013. – T.13. – №1. – S.173–175.
3. Abadan-Unat N. *Turkish Migration to Europe // The Cambridge Survey of World Migration / Cohen R. (ed.)*. – Cambridge University Press, 1995. – P.279–284.
4. Castels S., Miller M. *The Age of Migration International Population Movements in the Modern World* (4th edition). – Basingstoke, 2009. – 401 p.
5. Esser H., Korte H. 1985. *Federal Republic of Germany // European Immigration Policy / Hammar T. (ed.)*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1985. – P.165–205.
6. Heiling G. et al. *Germany's Population: Turbulent Past, Uncertain Future // Population Bulletin*. – 1990. – №45 (4). – P.28–29.
7. Hildyard N. *Migrant Labor in the Global Economy // The Economist*. – 1996. – №26 (July/Aug.). – P.133–144.
8. Homze E. *Foreign Labour in Nazi Germany*. – Princeton, NJ: Princeton University Press, 1967. – 368 p.
9. Katzenstein P. *Policy and politics in West Germany: The growth of the Semisovereign State / P. Katzenstein*. – Philadelphia: Temple University Press, 1987. – P.239–240.
10. Klusmayer D. *Four Dimensions of Membership in Germany // SAIS Review*. – 2000. – №20 (1). – P.1–21.
11. Luft S. *Staat und Migration. Zur Steuerbarkeit von Zuwanderung und Integration*. – Frankfurt a.M., 2009. – 370 p.
12. Morawska E. *Intended and Unintended Consequences of Forced Migrations: A Neglected Aspect of East Europe's Twentieth Century History // International Migration Review*. – 2000. – №34 (4). – P.1049–1087.
13. Germanija – «zemlja obetovannaja» dlja bezhencev? [http // www. dw.com](http://www.dw.com)
14. Merkel A. *An die Muslime und Türken Multi Kulti ist Tot* [http:// www.youtube.com/watch?v=Xuq0Bnw1DzQ](http://www.youtube.com/watch?v=Xuq0Bnw1DzQ)
15. Kanzlerin Merkel erlaert Multikulti für gescheitert. Die Welt, 2010. (16.10) Die Welt Internrt Seite: [http // www.welt.de/politik/deutschland/article10337575/Kanzlerin-Merkel-erlaert-Multikulti-für-gescheitert.html](http://www.welt.de/politik/deutschland/article10337575/Kanzlerin-Merkel-erlaert-Multikulti-für-gescheitert.html).

Graciotiva V. I., PhD student Department of History and World Politics Odessa I. I. Mechnikov National University (Ukraine, Odessa) vitiqf@rambler.ru

The historical path towards multiculturalism in Germany

The political theory has fixed an important feature of the social development of the modern world: it is an increasing number of countries in which forms a multicultural society. Multicultural society – is a type of society in which there is an interaction between different ethnic groups, representing different cultural attitudes, moral and ethical values.

Despite a long tradition of jus sanguinis, according to which people who are not ethnic Germans can not be full-fledged citizens, Germany, like many other countries become multicultural. This article provides a historical analysis of the relationship between Germany, its indigenous population and newcomers from other cultures starting from the end of XIX century to the modern period to clarify a crisis situation with immigrants and the reason for rejection of multiculturalism as a social mechanism and policies that can create a civilized and harmonious relationship of various ethnic and cultural groups within a single society.

Keywords: multiculturalism, political practice of multiculturalism, integration, multicultural society, Germany, the history of immigration in Germany.

Грациотова В. И., аспирантка кафедри історії та мирової політики, Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова (Україна, Одеса), vitiqf@rambler.ru

Политическая практика мультикультурализма в Германии

Политическая теория зафиксировала важную особенность социального развития современного мира: в нем все большее число государств формирует поликультурное общество. Поликультурное общество – это такой тип общества, где взаимодействуют между собой различные этнические группы, исповедующие разные культурные установки и морально-этические ценности.

Несмотря на длительную традицию jus sanguinis, в соответствии с которой люди, не являющиеся этническими немцами, не могут быть полноценными гражданами, Германия, как и многие другие страны стала поликультурной. В данной статье проводится исторический анализ взаимоотношений между государством Германия, его коренным населением и приезжими представителями других культур начиная с конца XIX века до современного периода с целью прояснить кризисную ситуацию с иммигрантами, а также причину неприятия мультикультурализма как социального механизма и политики, способной создать цивилизованные и гармоничные отношения различных этнокультурных групп в рамках единого общества.

Ключевые слова: мультикультурализм, политическая практика мультикультурализма, интеграция, поликультурное общество, Германия, история иммиграции в Германии.